

BİR ÖTEKİLEŞTİRME PRATİĞİ OLARAK BASINDA EŞCİNSELLİĞİN SUNUMU: HÜRRİYET VE SABAH ÖRNEĞİ (2008-2009)

Deniz KILIÇ¹

ÖZET

İnsanlar medyanın kültürel ortamında yaşamaktadırlar. Medyanın toplumda var olan bütün grupların ve insanların imajlarını, toplumdaki yerlerini ve kültürlerini anlama ve tanımlamada önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Medya kuruluşları, toplumda farklılıklara sahip grupların, ulusal ve uluslararası düzenlemelerde yer verilmiş ve koruma altına alınmış, var olma ve kendini ifade etme hakkını gerçekleştirebilmesi, bu grupların ayrımcılığa uğramaksızın, toplumsal barışı güçlendirme yönünde temsili için çalışmalıdır. Bu bağlamda, medya kuruluşlarının öncelikli hedefi farklılıkların temsilinde karşılıklı anlayışı güçlendirecek habercilik pratiklerini benimsemek olmalıdır. Bu araştırmada farklı medya gruplarını temsil eden ulusal gazetelerde yayınlanmış olan haberlerde içerik analizi yöntemi kullanılarak eşcinsellerin nasıl temsil edildiği değerlendirilmiştir. Çalışma 1 Ocak 2008 ve 31 Aralık 2009 tarihleri arasındaki dönemde yayınlanan Hürriyet ve Sabah gazetelerini kapsamaktadır. Hürriyet ve Sabah gazetelerindeki bazı haberlerde eşcinsellik olağandışı ve garip karşılayan yaklaşımlar söz konusudur. Bu haberlerde aynı zamanda alaycı, magazinsel, kışkırtıcı ve önyargılı bir üslup kullanılmıştır. Eşcinseller haberlere sadece cinsel yönelimleri nedeniyle konu olmuştur. Sonuç olarak olumsuz ve basmakalıp temsiller medyada yer almıştır. Bununla birlikte medyadaki liberal anlayış ileride adil sunumların daha fazla görülme olasılığını artırmaktadır.

Anahtar sözcükler: Eşcinsellik, ötekileştirme, ayrımcılık.

AS AN OTHERING PRACTICE OF HOMOSEXUALITY IN MEDIA PRESENTATIONS: HURRIYET AND SABAH (2008-2009)

ABSTRACT

People live in a mass-mediated cultural environment. Mass media has an acute and accountable responsibility in definition and understanding of images of other people, places, and cultures in the community. Media organizations assume it as their duty to endeavor with good will and at the highest level to strengthen social harmony and help different groups defined by sexual orientation to enjoy their rights to exist and rights of self-expression, which are defined and safeguarded by national and international regulations, without encountering any discrimination. In this context, the priority aim of media organizations should be to adopt an approach that will strengthen mutual understanding through the representation of different groups in society. In this research, news stories published in national newspapers, representing different media groups, were looked at using content analysis techniques to examine how homosexuals are represented in these news stories over a period of two years. Study covers the time period of 1st January 2008-31st December 2009 in the two largely circulated Hurriyet and Sabah. Study showed that there are negative portrayals of homosexuals in the media. There are biased, provocative and prejudice definitions in media portrayal of homosexuality. Thus, although stereotypical and negative portrayals of homosexuality have dominated the media, recent liberal trends indicate a possible increase the fairly portrayals of homosexuals.

Key words: Homosexuality, othering, discrimination.

¹ Yard. Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın ve Yayın Bölümü, dkilic@anadolu.edu.tr

Giriş

Halen medyanın izleyici üzerine olan etkileri iletişim araştırmalarının önemli bir bölümünü meşgul etmekle birlikte toplumda medyanın siyaset, ekonomi, kültür ve sanat gibi alanlardaki hâkimiyeti araştırmacılar tarafından kabul görmektedir. Medya düşüncelerimizi, imajları, dünyaya bakışımızı, değerlerimizi şekillendirmemize yardım eder ve hatta idealler sunar. Günümüzde toplumsal gerçekliğin üretiminde ve dolayısıyla tüketiminde kitle iletişim araçlarının dolayısıyla oluşturulan medyatik söylemin varlığı kaçınılmazdır. Medyanın sadece toplumsal gerçekliği yeniden üretmeyip aynı zamanda onu tarif etmesi, şekillendirmesi ve belirlemesi başka bir anlatımla medyanın gerçeğe ilişkin tanımlamaları çoğunlukla gündelik hayatın dil pratikleri ile gerçekleşmektedir. Düşünceler kendilerini dil ile ifade edip biçimlendirir. Seçilen sözcükler, sıfatlar, konuşma biçimi, anlatım tarzı açık ya da örtük amaçlı bir ifadeyi, söylemi oluşturur. Bu bağlamda herhangi bir olayın, durumun medyada temsiliyeti aynı zamanda o durum ile ilgili olarak anlam üretmeyi, söylemi beraberinde getirmektedir. Haber metinlerinin amacı enformasyon iletmektir. Haberler vasıtasıyla neyin iyi, neyin kötü; neyin olumlu, neyin olumsuz; kimin ahlaklı, kimin olmadığını ya da kimin güzel olduğunu görürüz. Burada temel sorun medyanın bize sunduklarının ne kadar gerçek olduğudur. Bu bağlamda serbest pazar ortamında evrilen basının kişisel hakları ve özgürlükleri ne kadar dikkate aldığı, toplumsal sorumluluk anlayışını ne kadar uygulamaya geçirdiği önem kazanmaktadır. Medya toplumda var olan üretim ilişkilerine katkı sağlarken egemen ideolojinin bir aygıtı olarak kimilerini yüceltir kimilerini de görmezden gelir. Medyanın önyargı ve ayrımcılıkla meşrulaştırdığı haber sunumları ötekinin sadece insan olmaktan kaynaklanan haklarının yok olmasına, çiğnenmesine, yok sayılmasına neden olabilmektedir.

Kamouyunun aydınlatılması ve toplumdaki farklılıklarla ilgili olarak medyanın farkındalık yaratması konusunda önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Birçok toplumda adı bile anılmayan çoğu zaman yok sayılan eşcinsellik medyada genel olarak bir sorun olarak algılanmakta bir olgu olarak kabul edilmemekte insani açıdan adil bir dil kullanılmamaktadır. Toplumda var olan yargılar ve değerlendirmeler ile zaman zaman haberlerdeki söylem arasındaki paralellik de

ayrıca dikkate değerdir. Eşcinselliğe yönelik olumsuz tutumların arkasındaki toplumsal değerlerin, dini inançların yeri ile cinsiyetçi yaklaşımlar altında belirli düşünce kalıplarının etkisi bilinmektedir. Bütün bunların yanı sıra olumsuz söylemlerin yeniden üretiminde medyanın rolü kesinlikle toplumsal sorumluluk bakımından eleştiriye açık bir konudur.

Toplumsal Sorumluluk Kuramına Göre Medyanın İşleyişi

Şimdiye kadar basında farklı grupların, olayların, durumların sunulmasıyla ilgili olarak basın toplumsal sorumluluğu gazeteciler, akademisyenler ve doğal olarak okur izler kitle tarafından ciddi şekilde eleştiri konusu yapılmıştır. Liberal demokratik sistem içinde özgür basın her zaman istenen ve aranan bir unsurdur. Bireyi ve dolayısıyla toplumu düşünce ve davranış bakımından serbest bırakan Liberal kuram bireyi merkeze alarak bireylerin refahını ve mutluluğunu öncelikli görmektedir. Ortaçağ Hıristiyan anlayışının ortadan kalkmasıyla Avrupa ve Amerika'daki bağımsızlık hareketlerini etkileyen anlayış iletişim özgürlüğünü temel hak ve özgürlükler arasında gördüğünden, düşünce ve ifade özgürlüğünü de garanti altına almaktadır. Her ülkede farklı bir sistem olmakla beraber medyanın ekonomik, siyasal ve toplumsal yapıyla olan ilişkisi medyanın biçimlenişi ve örgütlenmesini doğrudan etkilemektedir (Tılıç, 1998: 24).

Medya toplumdaki değişik görüş ve kesimlerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayarak, kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkı sağlamalıdır. Böyle bir durumda gelişen olay ve durumlarla ilgili her türlü bilgiyi de halka ileten medyanın, kamuoyunun bilgilendirilmesini ve serbestçe oluşmasını sağlamalıdır. Normatif medya kuramları arasındaki Liberal özgürlükçü kurama göre toplum farklı çıkar gruplarının oluşturduğu parçalardan oluşan çoğulcu bir bütün olarak kabul edilmektedir. Toplumdaki her grubun medyayı kullanabileceği ve kendi çıkarları için medya kuruluşlarından eşit olarak yararlanabileceğini varsaymaktadır. Bu bakış açısıyla iletişim etkinliğinin, izleyicilerin de belirli bir etkilerinin olduğu serbest pazar ortamında gerçekleştiği kabul edilir. Bu nedenle iletilerin içeriği o iletinin alıcısı olan kişi ya da kitlenin isteklerine her zaman saygılı olmak zorundadır. Çünkü Liberal özgürlükçü yaklaşım izleyicileri pasif kontrol edilebilen bireyler olarak değil, iletişim sürecine katılan etkin bireyler olarak görür. Çok fazla iletinin ortamda

olduğu iletişim sürecinde tercih edilenin seçildiği ve farklı iletilerin birbirini dengelediği kabul edilir (Tılıç, 1998: 24; Mora, 2008: 8).

Serbest pazar ortamında kitle iletişim araçlarının daha çok kendi sahiplerinin sesi olmaları, taraflı yayın yapmaları, reklam verenlerin etkisinde kalmaları, toplumsal gelişmeye direnmeleri, toplumsal sorunlar yerine yüzeysel konulara yönelmeleri, kişisel hakların çiğnemekten kaçınmamları, alanın bilim insanları, uzmanlar ve halk tarafından çokça eleştirilmiştir. Basının dört kuramından biri olan yetkeci ideolojide (Otoriter Kuram) hükümetin denetiminde olan kitle iletişim araçları, bu seferde özgürlükçü ideolojide sermayenin eline düşmüş olmaktadır. Bu durum sonuç olarak yine bir totaliterliği ifade ettiği için çağın düşünürleri Toplumsal Sorumluluk ideolojisine sarılmışlardır (Vural, 1994: 24). Serbest pazarın beklendiği gibi basın özgürlüğünün gerçekleşmesine olması gereken şekilde yanıt verememesi üzerine ABD’de ortaya çıkan Toplumsal Sorumluluk Kuramı liberal kuramdan farklı olarak kontrollü bir özgürlüğe sahiptir. İkinci dünya savaşından sonra basın özgürlüğünün pratikteki durumunu değerlendiren Hutchins Komisyonu Raporu’na göre basının kamu hizmeti vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu anlamda doğru, kesin, nesnel ve dengeli habercilik anlayışını benimsenmesinin gerekliliği ortaya konmuştur (Tüfekçioğlu, 1997: 64). Toplumsal sorumluluk kuramının temel ilkeleri arasında yer alan kitle iletişim araçları çoğulculuk ilkesi gereğince, içinde yer aldıkları toplumun çeşitliliğini yansıtmak, farklı görüşlere yer vermek, cevap hakkı tanımak, sağlıklı ve demokratik bir düzen için suçu, şiddeti, karmaşayı teşvik edecek ve azınlık gruplarını rencide edecek haber anlayışından uzak durmalıdır.

Sadece yayıncıların değil doğal olarak gazetecilerin de kamusal bir sorumluluk anlayışı içinde hareket etmeleri beklenir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirisi’nin üçüncü maddesinde basının sorumlulukları ve gazetecinin temel görevleri ile ilkelerini şöyle düzenlenmiştir:

Gazeteci; başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslararası nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını (veya inançsızlığını) doğrudan saldırı konusu

yapamaz.

Buradan hareketle basının eşcinsellerle ilgili habercilik anlayışı dikkate değerdir. Eşcinsel haklarını savunan gruplar Türkiye’de öncelikle toplumda yaşanan ve dolayısıyla basını da kapsayan homofobik olayları protesto etmek için sık sık gösteriler düzenlemektedirler. Eşcinsellere karşı olumsuz nitelikteki yayıncılığın farklı yayıncılık grupları içinde farklı düzeylerde gerçekleştiğine ilişkin çok çeşitli görüşler bulunmaktadır. Buradaki en önemli konulardan birisi eşcinsellerle ilgili her türlü durumun aşırı, eksik veya yanlış sunumudur (Gelgeç ve Öktem, 2008). Bu çalışmanın temel amacı 2008 ve 2009 yılları arasında seçilen gazeteler ile sınırlı olmak üzere basının eşcinsellerle ilgili olarak yaptığı haberlerle ilgili olarak durum tespiti yapmaktır.

Basının bireysel hakları çiğnemenin, farklılıkları yansıtmada tarafsız olması, aynı zamanda kültürel ve toplumsal değerleri yok saymadan olaylara yaklaşması gerekmektedir. Basının bu sorumluluğu çoğulculuk ve demokrasi için önem arz etmektedir. Bundan dolayı gazetelerde eşcinsellik ile ilgili haberlerde ötekileştirmenin ipuçlarının görüldüğü ifadeler önemli hale gelmektedir. Eşcinselliğin medyada nasıl ifade edildiği okurun bu mesajları değerlendirme şekli eşcinsellik ile ilgili tutumlarda ve davranışlarda belirleyici olabilmektedir. Dolayısıyla medyanın vicdanını yansıtan mesajlar önem kazanmaktadır. Bu nedenle var olan ya da medyanın aleni veya üzeri örtük biçimde ürettiği stereotipler okurun konuyu kavrayış şeklini de belirleyebilmektedir.

Ötekileştirme ve Ayrımcılık

Bireylerin içinde bulunduğu toplumların belli normları bulunmaktadır. Bu normlar, o toplumun üyelerine neyi, ne zaman ve nasıl yapacaklarını söylemektedir. Bireyler bu normlara uygun tutum ve davranışlar sergiledikleri ölçüde kabul görüp, ait oldukları grubun onayını alabilirler (Karaduman, 2010: 2888). Bununla birlikte Tekeli (1998: 2), “Bizler ve onun karşısında ötekinin yaratılmasının bir toplumsal süreç olduğunu” ifade etmektedir. Bilim insanları bilişsel ve güdüsel olarak bireylerin kendilerini üstün görme eğiliminden kaynaklı, ait oldukları grupları da üstün görme eğiliminde olduklarını ifade etmektedirler. Bireylerin ait oldukları grubun özelliklerini olumlamalarına ve bu olumlu özelliklerin tipik olduğunu dile

getirmelerine; buna karşın öteki grubun fiziksel özelliklerini, dilini, dinini, cinsel yönelimini, kültürel kodlarını, normlarını, alışkanlıklarını olumsuzlamalarına neden olmaktadır. Bu da farklı olma anlamında “ötekilik” oluşmasına neden olmaktadır. (Oktar, 2005: 73; Karaduman, 2010: 2888). Bireyler zaman zaman kendisini farklı ve güçlü olduğunu belirtmek istediğinde karşısındaki kişileri herhangi bir nedenle etiketledikleri ve onları ötekileştirdikleri görülmektedir (Aker ve diğerleri, 2007: 85).

Kalıplaşmış yargılar toplumsal ilişkilerde gücü elinde bulunduranların tanımladığı diğerinin farklılığını ortaya koyan belirleyici özellikler olarak genellikle olumsuz önyargılarla dolu, küçültücü ve sınırlayıcıdır (Sheridan, 2007, 95). Ötekileştirme ile yapılan ayırım çoğu kez hiç bir neden olmaksızın ötekinin insan olmaktan doğan bütün haklarını çiğnenmesine neden olmuştur. Günümüzün uygarlık düzeyinde bile geçmişin ırkçılık, kölelik, din düşmanlığı gibi ayrımcılık türleri halen devam etmektedir. (Kırel ve diğerleri 2010: 5; Çelenk, 2010: 211). Ayrımcılık öteden beri insanlığın karşı karşıya kaldığı bir sorundur. Günümüzde öteki kavramı aynı zamanda yoksulları, ezilmişleri, toplumun dışlanmış kesimlerini tarif etmektedir. Ötekiler kendilerini biz kavramıyla tarif edenlerin ekonomik, sosyal ve ahlaki değerleriyle değerlendirilmekte toplumun eksik, bozuk ve sorun çıkartan kesimi olarak tanımlanmaktadırlar. Ötekileştirme karşındakilerin haklarını sınırlandırmak ya da yok etmek anlamına da gelmektedir. Ötekileştirilenler genellikle negatif, değersiz ya da radikal olarak resmedilmekte, nadiren olumlu idealleştirme yapılmaktadır (Alver, 2008: 228).

Günümüz Türkiye’inde ayrımcılığa uğrayarak ötekileştirenler arasında eşcinseller de bulunmaktadır (Oksal, 2008: 515; Gelbal ve Duyan, 2006: 574; Anderson, 2002).

Eşcinsellere Karşı Toplumdaki Ayrımcı Tutumların Olası Nedenleri

Eşcinsellere karşı olan tutumların tamamı toplumsal yargı ve kalıplara, bireyin toplumsallaşma sürecine dayanmaktadır. Başka bir dille söylemek gerekirse bütün bu tutumlar doğuştan değildir, öğrenilmektedir. Bu toplumsallaşma sürecine, aile, dini kurallar, kuşak aidiyeti/akranlar, medya farklı katkılarda bulunmaktadır (Ballard ve Morris 1998: 278). Eşcinselliğe ilişkin tutumlarda cinsiyet, siyasal

yönelim, yaş, gibi demografik özelliklerin farklı düzeylerde etkisi bulunmaktadır (Herek, 2002: 60). Uzun yıllar Türk toplumu eşcinsellere karşı genellikle olumsuz bir tutum sergilemiştir (Mitrani 2008: 23; Gelbal ve Duyan 2006: 573). Eşcinsellik toplum tarafından bir hastalık, sapıklık olarak algılanmıştır. Bazıları tarafından üst sınıfların seksüel fantezisi olarak görülse de toplum bu durumu iğrenç ve sapkınlık olarak görmüş, cinsel kimlik olarak kabul etmemiştir (Gelbal ve Duyan 2006: 573). Bununla birlikte 1970'lerde eşcinselliğin zihinsel hastalık olmadığı konusunda yapılan girişimler sonucunda, eşcinsellik 1973 yılında Amerikan Psikiyatrist Derneği'nin hastalıklar listesinden çıkartılmıştır. Eşcinsellik halen psikologlar tarafından zihinsel bir hastalık ya da ahlaki bir bozukluk olarak kabul edilmemektedir.

Eşcinsellere yapılan ayrımcılığın temelinde erkek egemen toplum yapısının etkili olduğu söylemek gerekir. Erkeklerin üstün, kadınların aşağı statüde olduğunu içselleştirmiş ve doğal bir durummuş gibi kabullenen bireylerde ve toplumlarda bu konudaki düşünce şeklini dikkate almak gerekmektedir (Ertan 2008: 7; Soyşekerci ve Yılmaz, 2007: 3). Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri göz önüne alındığında kadınların ev işleri ile ilgilenmesi, çocuk yetiştirmeleri beklenir. Aksi bir durum söz konusu olduğunda erkeklerin statü kaybına uğrayacağı kaygısı ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de kadın aleyhine medeni kanunda ve ceza kanunlarında var olan bazı maddeler AB ile uyumlaşma süreci içinde değişmiş olsa bile toplumdaki değer yargılarının daha yerleşik halde olmasından, insanların bu konudaki tutumları çok değişmemiştir. Bu konuda halen var olan iş yasalarında bile çocuk bakımı, hasta ve yaşlı bakımı gibi konularda aileden sorumlu birincil rolün anne olarak görülmesi, hukuki ve idari düzenlemelerin genelde bu yönde olması, toplumsal değer yargılarını desteklemektedir. (Özer, 2010: 1)

Eşcinsellere yapılan olumsuzlukların kaynak noktası bireylerin toplumsal inanç, kural ve yargılara bağlı olarak heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri "anormal" ya da "sapkın" davranış olarak kabul etmeleridir. Tüm bu faktörler eşcinsellere karşı genel korku, kaygı ya da hoşgörüsüzlüğe yol açmakta ve bu durum "homofobi" olarak adlandırılmaktadır (Göregenli, 2004: 142; Saraç, 2008: 240). Homofobi heteroseksüel olmayan insanlara karşı üretilen korku, nefret ve

ayrımcılığa neden olan önyargılardır (Ertetik 2010: 10).

Toplumsal cinsiyet rolleri arasında geçmişten günümüze kültürel etkenlerin etkisiyle sert, güçlü ve heteroseksüel olan erkeklik rolü, beklenenin dışında kalan diğer rolleri ötekileştirerek kendi devamlılığını ve iktidarını sürdürmektedir. Erkek egemen toplumun ötekileştirerek toplum dışına ittiği eşcinselleri dışlamanın en önemli yolu homofobidir. Türkiye’de genel olarak eşcinsellik, toplumsal cinsiyet rollerini belirsizleştiren ve toplumsal düzeni bozan bir olgu olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda erkek eşcinselliği de erkekliğe uymayan bir görüntü ve erkekliği tehdit eden bir durum olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2007: 52; Ertan 2008: 6). Aileden, arkadaşlardan, medyadan, okuldan öğrenilen cinsiyet rolleri eşcinselliğe karşı homofobik davranışların geliştirilmesine yardımcı olmakta, eşcinselliğin istenmeyen, iğrenç anormal bir durum olarak kabul edilmesini desteklemektedir (Boratav, 2006: 215).

Gelbal ve Duyan (2006:574) cinsiyet farklılığının ve dini inançların eşcinsellerle ilgili tutumlar üzerinde ciddi etkisinin olduğunu belirtmektedirler. Araştırmacılar, dine bağlı ve kendini muhafazakâr olarak tanımlayanların, eşcinsellere karşı olumlu tavırlarının olmadığını ifade etmişlerdir. Çalışmada genel olarak eşcinsel insanlarla kişisel ilişkileri olanların olumlu tutumlar sergileyebildikleri ortaya çıkmıştır (Gelbal ve Duyan 2006: 574).

Sakallı’ya göre (2002a: 53), eşcinselliğe karşı olumsuz tutumların ardında şahsen eşcinselleri tanımaksızın tamamı tahminlere ve önyargılara dayalı gelenekçi ve tutucu yaklaşımlar bulunmaktadır. Erkekler, erkek eşcinsellere olan tutumlarını kadınlara göre daha olumsuz ve kalıp yargılarla tarif etmektedirler. Özellikle eşcinsel bireylerle hiçbir iletişimi olmamış erkekler kadınlara göre bu kalıp yargıları daha fazla kullanmaktadırlar (Sakallı, 2002b: 111). Yine bir başka çalışmada eşcinselliğin kontrol edilebilir bir durum olduğunu düşünenler kontrol edilebilir olmadığını düşünenlere göre eşcinsellere karşı daha olumsuz tutumlar sergilemektedirler. Bu tutumlar sözlü taciz, fiziksel şiddet, eşcinsel karşıtlığı ve ayrımcılık gibi kötü sonuçlara neden olabilmektedir. Kadınlar erkeklere göre eşcinsellere daha toleranslıdırlar. (Sakallı, 2002c: 264). Ayrıca Mitrani yaptığı çalışmada, mesleki değerler ve çalışma koşullarına bağlı olarak bazı meslek gruplarının eşcinsellere

karşı olumsuz tutumlar sergilediğini ifade etmektedir (Mitrani, 2008: 23). Türkiye’de eşcinsellik birçok nedenden dolayı kabul görmediğinden, bu bireyler tedavi ettirilmeye çalışılmakta, evden kovulmakta, cezalandırılmakta, tehdit edilmekte, dövülmektedirler. Eşcinsellik hiçbir şekilde konuşulmamakta aile desteğini, güvenini ve çevresini kaybetme korkusu yaşayan bireyler kendilerini saklamaktadırlar (Oksal 2008: 514).

Yapılan çalışmalar toplumun genelinin kültürel ve geleneksel kurallar nedeniyle eşcinsellere yaklaşımının olumlu olmadığını göstermektedir. Özellikle bu konuda dinin, kültürel kuralların, ataerkil yapı içindeki ailelerin ve baskın erkeklik cinsiyet rolünün etkisi büyüktür. Çoğu zaman açıkça seslendirilmemekle birlikte toplumdaki bu reddedilen durumun yarattığı ayrımcı hal, zaman zaman medyanın eşcinsellerle ilgili sunumlarına da yansımaktadır. Toplum kabul etmese de medyanın ayrımcı bir dil kullanması ve ötekileştirmeye neden olacak sunumlarda bulunması hem insan hakları hem de basının toplumda yer alan bütün gruplara eşit mesafede olması açısından, sakıncalıdır. Toplumdaki ayrımcı yaklaşımın medyanın söylemine yansması ve haberler ile dolaşıma verilmesi eşcinselleri ötekileştirmektedir.

Eşcinsellere Karşı Medyadaki Ayrımcı Söylem

Genel olarak, kimliklerin kurgulanmasının toplumsal, psikolojik, duygusal ve etkileşimsel görünümünün insanların toplumsal işlevleri bulunmaktadır. Bunların hepsi biz-onlar ayrımı ile söylemin yapılanmasında, başka bir anlatımla dilin kullanımında etkili olabilmektedir. Dolayısıyla dil, kültürel, ulusal, etnik, mesleki, cinsiyet, ya da politik bağlantılar açısından toplumsal kimliklerin ifade edilmesinde araç işlevi görebilmektedir. Bu toplumsal kimlikler, söylem aracılığıyla meşrulaştırılıp belli bir kullanım bağlamıyla ilişkilendirilmektedir. Özellikle toplumsal duyarlılık taşıyan sözcüklerin kullanımı, belli bir grup dil kullanıcısının aynı safta yer aldığı varsayılan belirticisi olarak işlev görebilmektedir. Bazı sözcüklerin farklı durumlar için dayanışma ve güç ya da dışlama ve ötekileştirme işlevi gördüğü varsayılmaktadır. (Oktar, 2005: 74)

Günümüzde cinsel bilgilerin en üst kaynaklardan birisi olan medyanın toplumsallaşma süreci içinde eşcinsellikle ilgili olarak yaptığı katkılar istisnasız en

belirgin olanıdır. Bununla birlikte medyanın cinsel konulara olan ilgisi kamusal alanda ve söylemde görünenin aksine daha fazla ve belirleyicidir (Calzo, 2009: 15). Türkiye’deki durum göz önüne alındığında cinsellikle ilgili haberlerin çoğunlukla olumsuz nitelikteki başka temalarla birlikte ele alındığı ve zaman zaman olumsuz bir bakış açısını yansıttığı görülmektedir (Ercan 2005: 64). Gelgeç ve Öktem (2008) eşcinsellik ile ilgili araştırmalarında 300 kadar haberin tarandığını ve bunların yarısına yakınının Radikal gazetesinde yer aldığını geri kalan haberlerin ise diğer gazetelerde yayınlandığını belirtmişlerdir. Araştırmacılara göre eşcinselliğe ilişkin medya söylemi, aşırı temsil, eksik temsil ve yanlış temsil yoluyla kurulmaktadır. Türk medyasında eşcinsellik ya transeksüellik ve seks işçiliğiyle ilişkilendirilmekte ya da eğlencelik bir durum olarak sunulmaktadır. Türkiye’de eşcinsellere yönelik toplumsal yaklaşım, bu konuda yapılan araştırmaya katılan eşcinsel bireyler tarafından “ikiyüzlülük” olarak tanımlanmıştır, çünkü eşcinseller bir yandan eğlence için bir araç olarak görülürken diğer yandan da homofobik şiddete maruz kalmaktadırlar (Gelgeç ve Öktem, 2008).

Hoşcan, gazeteci ve köşe yazarlarının doğrudan kendi değerlendirmeleri olmasa da yazılarında eşcinselleri tanımlamak için kullandıkları sözcüklerden onlarla ilgili saklı düşüncelerinin anlaşılabilirliğini söylemektedir. Hoşcan’a göre muhafazakâr gazetelerin köşe yazarları baskın erkeklik örüntülerinden dolayı liberal gazetelerde çıkan eşcinsellerin varlığını ortaya koyan, ayrıntılı olarak eşcinselliği ve eşcinsel haklarını anlatan haberlerden alay ederek bahsetmektedirler. Zaman ve Vakit gibi muhafazakâr gazetelerin hiçbiri eşcinsel haklarıyla ilgili bir habere yer vermemektedir. Bu gazetelerin köşe yazarları özellikle “toplumda eşcinselliğin normal bir durummuş gibi” algılanmasına neden olabileceği endişesiyle eşcinsellerin sesi olmasını sağlayacak hiçbir konuya köşelerinde yer vermemektedirler. Eşcinselliği kötü ve ahlaksız bir durum olarak kabul edip gençlere kötü örnek olabileceklerinden korkmaktadırlar. (Hoşcan 2006: 88)

Hoşcan (2006: 88) çalışmasında hem içerik analizi ile haber taraması hem de metinsel söylem analizi yöntemiyle köşe yazılarında örnek olay incelemesi yapmıştır. Liberal olarak tanımlanan gazetelerin haber başlıkları ve metin içeriklerinin sansasyonel ve yargılayıcı olduğunu, ancak haber içeriklerinin

muhafazakar gazetelerin yaptığı gibi saldırgan sözcük ve deyimler içermediği ifade edilmiştir. Ancak muhafazakâr gazetelerin köşe yazarları tarafından kullanılan küfürlü sert dil göz önüne alındığında, eşcinsellik üzerine liberal gazetelerin genel bakışının 'liberal' olarak kabul edilebilir olduğuna vurgu yapmıştır. Sadece Radikal gazetesi Hürriyet ve Milliyet gazeteleriyle aynı yayıncı gruba ait olmasına rağmen adı geçen gazetelere göre eşcinseller hakkında daha liberal bir söylem kullanmaktadır. Çalışmada yapılan vurgu aslında liberal olarak tanımlanan gazetelerin beklenenin aksine liberal yayıncılık kurallarına pek uymadığı ama bu durumun muhafazakâr gazetelerin yayıncılık anlayışı karşısında daha yumuşak olduğudur.

Geleneksel erkeklik kalıplarının yoğun şekilde medyada yer almasının eşcinsellere karşı olumsuz tutumlar da etkili olabileceği savunulmaktadır (Gelgeç ve Öktem, 2008). Orhon ve Özmen (2006: 323) de cinsiyet örüntüleriyle ilgili olarak Türk televizyon dizilerinde baskın bir duruş ve baskın heteroseksüel normların olduğunu vurgulamışlardır.

Genel olarak liberal medya konuyu kişisel özgürlükler kapsamında ele alıp, herkesin kendi hayatını istediği gibi yaşama hakkı vardır şeklinde değerlendirebilmektedir ancak bunun tam tersi durumlar da söz konusudur. (Oksal, 2008: 515) Cinsiyet ayrımcılığının üretim sürecinde, kitle iletişim araçlarında çalışanların çoğunluğunun erkek oluşunun yanında ataerkil yapılarının da önemli bir rolü söz konusudur (Bek ve Binark 2000: 5). Cinsiyet ayrımcılığı ve kadınların yaşadığı olumsuzlukların altında ataerkil yapılanmanın egemen erkeklik örüntüsünün etkisi büyüktür. Bununla ilişkili olarak eşcinsellerin egemen erkeklik örüntüsünün baskısı altında kitle iletişim araçlarında karşılaştığı ötekileştirmede bu bulgunun etkisinden söz edilebilir. Bununla birlikte medya eşcinsellerden farklı şekillerde söz etmekten kaçınmamaktadır. Dağdaş, (2005: 147) erkek egemen bakış açısına ters düşmemek için eşcinsel kimliklerin, bedenlerini medyada sergileme yönündeki taleplerinin kültür endüstrisinin ekonomik politiği tarafından kabul görmeyeceğine vurgu yapmaktadır. Dağdaş, Türkiye'de gay/eşcinsel kimliklerin kentsel yaşam mekânlarında ve medyada toplumsal cinsiyet olarak ya da cinsel kimlik tercihi olarak sunulmasıyla, gazete ve dergilerde yayınlanan feminen tavırlı popçu erkeklerin

çıplak vücutlarının sunumu arasında bir ilişki kurulabileceğini ve gazetelerin magazin eklerinde sıklıkla dolaşıma verilen bu tarz pozların, Fiske'ye (1996: 120-121) gönderme yaparak, maço olmayan yumuşak görünümlü erkeklerin 'yeni duyarlı erkek miti' olarak anlaşılabilceğini ifade etmektedir.

Medyada eşcinsel kimliklerin daha fazla görülmesiyle toplumsal kabul arasında bir paralellik olduğunu vurgulayan Rowe (2010: 1), özellikle ABD'de televizyon kanallarında yayınlanan mini dizilerdeki eşcinsel karakterlerin toplum tarafından kabul görmüş, bildik insanlar olduğunu ifade etmektedir. Halen eşcinseller kamusal alanda ve medyadaki temsiliyetlerinde ciddi ayrımcılıkla karşılaşmakta, özellikle medyada, sanki bir suç ve trajedinin faileriymiş gibi yansıtılmaktan şikâyet etmektedirler (Aksoy, 2003). Göregenli'ye göre toptancı, kalıpcı, kolektif ayrımcı söylemin en önemli pekiştiricileri arasında medya gelmektedir. Medya, çok açıkça görünen ayrımcı ideoloji ve söyleminin yanı sıra, örtük bir söylemsel pratik kullanarak şiddeti meşrulaştırabilmektedir. Eşcinsellere yönelik şiddet olayları tek taraflı bir saldırıdan çok karşılıklı bir çatışma hadisesi olarak sunulmakta, kurbanın ve saldırganın ayırt edilmesi engellenmektedir (Göregenli, 2004: 143).

Işık, gazete ve televizyonlarda daha çok magazin haberlerle gündeme gelen eşcinsellerin yaşam hakkının ihlal edilmesinin haberleştirilmesi yerine mağdurun cinsel yöneliminin, cinayet sırasında ne giydiğinin, nasıl davrandığının üzerine yoğunlaşıldığını ifade etmektedir. Işık'a göre haberler mağdurun ifşa edilerek uğradığı şiddeti hak ettiğine ilişkin bir izlenim vermektedir (Işık, 2008: 8).

Medya'da zaman zaman "eşcinsel cinayeti", "ahlaksız teklif" başlıkları atılarak, şiddet olayları abartılarak sunulmaktadır. Medya bu haberleri verirken çoğunlukla polis raporları kaynak alınarak zanlının savunması üzerinden haber hazırlanmaktadır. Bu durumda "kurban"ın kendini savunması söz konusu olmadığından "zanlı"nın savunması ile hazırlanan haber de taraflı ve önyargılı olabilmektedir. Medya en etkin kültürel iletkenlerden biridir. Bu nedenle çeşitliliği ve farklılığı öne çıkarmaya gücü olduğu kadar, bu çatışmayı sıradanlaştırma ve yayma konusunda da son derece etkili ve yönlendirici olabilmektedir (Erler, 2010).

İstenmeyen konularda toplumda yapılan eleştiriler ve karşı çıkışlar

çoğunlukla iğneleyici ve küçümseyici sözler, alaycı şakalar ve mizahın temelinde olan hicivle gerçekleşmektedir (Sheridan, 2007: 96). Kadın görünümlü erkeklerin feminen tavırları, giyiniş şekilleri, bir kadını taklit etmedeki başarıları izleyicilerin ilgisini çekebilmektedir. Erkek eşcinseller medyada çoğunlukla komik, eğlenceli insanlar olarak sunulabilmektedir. Bu komik ve eğlenceli halleri çoğu zaman mizahın da konusu olabilmekte ve eşcinsellerin toplum tarafından algılanma şeklini yansıtmaktadır. Bazı komedilerde eşcinsel karakterlerin ve homofobinin medyadaki temsili genellikle tek boyutlu ve mizah için sömürü kaynağıdır. Medya eşcinsellere reyting getirecek veya insanların merakını uyandıracak okunma oranlarını artıracak bir nesne muamelesi yapmaktadır. Bir cinsel yönelim metalaştırılarak insanların merakına kurban edilmektedir (Calzo, 2009).

Yöntem Ve Sınırlılıklar

Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın temel sorunsalını, seçilen gazetelerde eşcinsellerle ilgili haberlerin toplumsal sorumluluk kuramına göre nasıl sunulduğu oluşturmaktadır. Haber taramaları sırasında özellikle kişisel hakların korunması, toplumsal barış ve kişilerin saygınlığına uyulup uyulmadığına bakılmıştır. Bu kapsamda haberlerin başlıkları, haber metinleri, fotoğraf altı yazıları ve fotoğraflar incelenmiştir. Çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

- a) Haberlerde eşcinsellerle ilgili ana konular nelerdir?
- b) Haberlerde eşcinseller nasıl (olumlu, olumsuz) sunulmuştur? Haberlin özneleri kimlerdir, nasıl fotoğraflar kullanılmıştır.
- c) Eşcinsellerle ilgili haberler hangi sayfalarda ve sayfanın neresinde yer ayrılmıştır?
- d) Gazeteler arasında eşcinsellerle ilgili haberleri sunum farklılığı var mıdır?

Çalışma kapsamında Hürriyet ve Sabah gazetelerinde 2008 ve 2009 yılları boyunca eşcinseller ile ilgili yayınlanmış tüm haberler ele alınmıştır. Araştırmada ekler tarama kapsamına alınmamıştır. Gazetelerin ikisi de farklı sahiplik yapısını ve yayıncılık bakımından farklı ideolojik yapılanmayı temsil etmektedir. Söz konusu gazeteler aynı zamanda en çok satan ilk iki gazetedir. Çalışmanın yapıldığı dönemde

en çok satan gazete olan Posta Gazetesi, Hürriyet Gazetesi ile aynı yayıncı gruba ait olduğundan tarama kapsamına alınmamıştır. Radikal Gazetesi okur sayısı bakımından Türkiye'deki günlük toplam tirajın %5'inin altında kaldığından tarama kapsamına dahil edilmemiştir. Bununla birlikte Radikal'in eşcinsellik ile ilgili konulara daha fazla yer verdiği ve kişi hakları bakımından daha liberal bir habercilik anlayışı içinde yayın yaptığı bilinmektedir (Hoşcan, 2006: 88). Gazetelerin seçiminde ulaşılabilen en çok okur sayısı dikkate alınmıştır. Gazete tirajları 26 Ocak 2010 tarihine göre alınmıştır.

Bu araştırma, başlangıçta Hürriyet, Sabah ve Zaman gazeteleri ile sınırlıyken Zaman Gazetesinin basılı versiyonunda sadece 4 haberin eşcinsellik ile ilgili olmasından dolayı söz konusu gazete çalışma kapsamından çıkarılmıştır. Araştırmada haber başlıklarında eşcinsel, homoseksüel, travesti, transseksüel, gey, lezbiyen sözcüklerinden birinin geçme şartı aranmış ancak Zaman Gazetesinde bu sözcüklerin yer aldığı haberler sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte, Zaman Gazetesinin internet sayfasında bu sözcükler elektronik olarak taratılmış ve bazı haberlerde bu sözcüklerin haber metinlerinde yer aldığı belirlenmiştir. Tarama bulgularına göre bu haberlerin hiçbirinin eşcinsellikle doğrudan ilgili olmadığı, hiçbir haberde eşcinsellerin haberin öznesi konumunda bulunmadığı belirlenmiştir. Çalışma kapsamından çıkarılmasına rağmen gazetede konunun sınırlı şekilde yer alması ya da eşcinselliğin dolaylı şekilde yer aldığı haberlerde olayların öznesi konumunda olmamaları eşcinselliği görmezden gelme anlamında manidardır. Bu durum Hoşcan'ın (2006: 88) araştırmasıyla paralellik taşımaktadır.

Elektronik sözcük taramasından sonra eşcinsellik Zaman Gazetesinin internet versiyonunda 2008 yılında 51 ve 2009 yılında 27, toplamda 79 tane haberde dolaylı şekilde yer almıştır. Zaman Gazetesinin eşcinselliği haber konusu yapmaması, var olan haberlerin doğrudan eşcinsellikle ilişkili olmaması anlamlıdır. Muhafazakâr bir yayın politikası izleyen Zaman'ın eşcinselliği gözardı etmesi yayın politikasıyla uyusmaktadır. Zaman gazetesi yayınlanan haberlerin %60'ı dış ülkelerde olan olay ya da açıklamalarla ilgili haberlerdir.

Çalışma kapsamında her gazete iki farklı kodlayıcı tarafından taranmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik testinde kodlayıcılar arası uyum Hürriyet Gazetesi için %89, Sabah gazetesi için %92 olarak bulunmuştur.

Bulgular Ve Yorumlar

Bu kapsamda Hürriyet ve Sabah Gazetelerinde toplam 199 habere rastlanılmıştır. Her iki gazetede 2009 yılındaki haber sayısı 2008'e göre daha azdır. Hürriyet ve Sabah Gazetelerinin tümünde 2009 yılındaki haber sayısı 2008 yılının haber sayısının yarısı kadardır. Bulgulara göre haber sayısının azalmasına doğrudan bir neden gösterilememektedir. Ancak toplumdaki muhafazakâr anlayışın son dönemlerde yaygınlaşması bu duruma bir neden olarak gösterilebilir. (Tablo 1.)

İki yıl içinde çıkan toplam haber sayısı gazetelerde yayınlanan genel haber toplamına göre çok azdır. İki yılda toplam 730 gün yayınlanan 2 gazete 1460 sayı anlamına gelmektedir. Bir günde bir gazetede ortalama 100 haberin yayınlandığı varsayılarak yapılan bir hesaba göre 219000 haber içinde 200 civarında haber yayınlanması gazetelerde bin haberden ancak birinin eşcinseller ile ilgili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle söylemek gerekirse eşcinseller medya tarafından görmezden gelinmektedir.

		Gazeteler		Sıklık ve Yüzde
		Hürriyet	Sabah	
Yıllar	2008	63	86	149
		42,3%	57,7%	100,0%
	2009	33	17	50
		66,0%	34,0%	100,0%
Toplam		96	103	199
		48,2%	51,8%	100,0%

Tablo 1: Yıllara göre gazetelerde haber dağılımı.

Haberlerde Yer Alan Konular

Haberlerdeki konulaştırmalar mümkün olduğu kadar daraltılarak yapılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte eşcinsellerin her türlü davranışı, durumları ve yaşadıkları sadece cinsel yönelimleri yüzünden habere konu olmuştur. Toplumsal yaşamda görünme konusu altında eşcinsel evlilikler, aşk hayatları, cinsel yönelimini açıklama ve özellikle dini konularda yapılan açıklamalar bulunmaktadır. (Tablo 2.) Bu konuda yer alan haberlerden bazılarının başlıkları şöyledir: “55 yıllık lezbiyen

çift sonunda evlenebilecek”, 17 Haziran 2008 Hürriyet; “Gay âşıklar neden öpüşmedi”, 4 Mart 2008 Hürriyet; “Mahalleye transseksüel muhtar adayı”, 23 Şubat 2009 Sabah; “Diyanetin rehberinde transseksüel ölüyü yıkama tartışması”, 31 Temmuz 2008 Hürriyet. Toplumsal yaşamda görünme başlığı altında yer alan alt başlıklardan birisi de eşcinsel evliliğidir. Eşcinsel evliliklerle ilgili haberlerin tümü ya yurt dışından ya da yabancılar arasındadır. 2008-2009 yıllarında her iki gazetede eşcinsellerle ilgili yayınlanan cinayet haberlerinin içinde sadece 2 haberde ‘eşcinsel namus cinayeti’ tanımlaması bulunmaktadır. Eşcinsellerin eğlence içerikli haberlerde görünme oranı %10,1 olarak belirlenmiş olmakla birlikte asıl olan eşcinsellikle ilgili haberlerin önemli bir kısmında sansasyonel bir durumu ifade eden ya da çağrıştıran haber başlıklarının kullanılmasıdır. Türkiye’deki eğlence içerikli magazin haberlerinde görünme sıklıkları diğer konulara göre yoğunluk göstermemektedir. Bunlara ek olarak her durumu abartarak sunma söz konusudur: “Cenazede ağlayan gay sevgilisiymiş” 23 Ekim 2008 Hürriyet; “Uzay yolunda gay düğünü”, 7 Haziran 2008; Bush’un çiftliğinde lezbiyen düğünü olur mu?”, 28 Mayıs 2008; Vampir lezbiyen çift aynı hücrede”, 24 Kasım 2008 Sabah; “Eski papaz rahibe olma hazırlığında”, 19 Eylül 2008 Sabah. Eğlence içerikli haberlerin oranı Hürriyet gazetesinde %7, Sabah gazetesinde ise %3’tür.

Gazetelerde en çok yer alan alt haber konuları arasında eşcinsel evlilikleri bulunmaktadır. Gazetelerde, “Ünlü lezbiyen âşıklar evlendi”, 19 Ağustos 2008 Sabah; “Ameliyatla kadın olup eski karısıyla evlendi”, 5 Haziran 2008 Sabah; “Eşcinsel düğüne onay çıktı”, 6 Nisan 2008 Sabah; “Gay evlilikten 692 milyon dolar gelir”, 9 Haziran 2008 Sabah; “Eşcinsel rahipler birbiriyle evlendi” 16 Haziran 2008 Sabah; Lezbiyen çift Fethiye’de evlendi”, 27 Mayıs 2009, “California’nın ilk gay şöhret evliliği”, 19 Ekim 2008 Hürriyet; “İlk muhafazakâr eşcinsel evlilik”, 4 Mart 2008 Hürriyet, şeklinde başlıklarla haberler yayınlanmıştır. Sağlık konusunda eşcinseller genellikle cinsiyet değiştirme operasyonları nedeniyle haberlere konu olmuştur. Diğer dikkat çeken bir durum ise 3 haberde AIDS hastalığı ile ilişkilendirilerek haber yapılmasıdır.

Haber Konuları	Sıklık	Yüzde
Toplumsal yaşamda görünme	84	42,2
Cinayet, yaralama, fuhuş, toplumsal düzeni bozma	36	18,1
LGBTT hakları için açıklamalar ve gösteriler	32	16,1
Eğlence	20	10,1
LGBTT karşıtı açıklamalar ve gösteriler	16	8,0
Sağlık ve cinsiyet değiştirme	11	5,5
Toplam	199	100,0

Tablo 2: Gazetelerde eşcinsellikle ilgili haber konularının dağılımı.

Haberlerin kapsamı, yayılımı ve öznesi

Hürriyet ve Sabah gazetelerinde araştırma bulgularına göre haberlerin %56'sı dış ülkelerde gerçekleşen olay ya da açıklamalardır. %15'i yurt dışında yaşayan eşcinsel Türk vatandaşları ya da onların etkinlikleri ile ilgili haberlerdir. %29'u ise yerel ve ulusal düzeyde yer alan haberlerdir. Hürriyet ve Sabah Gazetelerinde eşcinselliği konu alan haberlerin %65'i gazete sayfalarında haber sıralaması bakımından ilk üç sırada yer alırken %35'i alt sıralarda yer almaktadır. Bununla birlikte haberlerin %75'i çeyrek sayfa alanının yarısından daha az yerde yayınlanmıştır. Gazeteler eşcinsellik ile ilgili haberlere az alan ayırmaktadır. Hürriyet Gazetesinde magazin ve eğlence içerikli haberler ikinci sayfada polis adliye haberleri üçüncü sayfada yayınlanmaktadır. Gündem haberleri ise dördüncü sayfadan başlamaktadır. Her iki gazetenin birinci sayfalarında eşcinsellikle ilgili haberler eğlence içerikli haberlerin anonsları ile birlikte bulunmaktadır. Sabah gazetesinde yer alan eşcinsel haberlerinin %80'i iç sayfalarda yer almıştır. (Tablo 3)

Sayfa	Sıklık	Yüzde
1. Sayfa	30	15,1
2. Sayfa	28	14,1
3. Sayfa	14	7,0
4. Sayfa	16	8,0
5. Sayfa	11	5,5
6. Sayfa	16	8,0
7. Sayfa	9	4,5
Diğer sayfalar	75	37,7
Toplam	199	100,0

Tablo 3: Haberlerin yayınlandığı sayfalar.

İki gazetede yayınlanan toplam 199 haberin sadece %40'ında konuyla ilgili LGBTT bir bireyin açıklamasına yer verilmiş veya bilgisine başvurulmuştur. 199

haberinin 91'nin (%45,7) haber kaynağı başka bir kitle iletişim aracıdır. Hürriyet ve Sabah Gazetelerinde eşcinsel konulu haberlerin %46,2'si eşcinsel olmayan kişilerin eşcinsellerle ilgili davranışları, tutumları ya da açıklamaları ile ilgilidir. Bunların bir kısmı eşcinsel hakları için açıklama yapan politikacılar, eşcinselliğe karşı çıkan din adamlarıdır. (Tablo 4.) Aslında eşcinseller haberlerin yarısında aktif özne konumundadırlar. Doğrudan bu kişilerle görüşülmeksizin olaylar haberleştirilmekte, habercilik açısından denge unsuru göz ardı edilmektedir.

Haberin aktif öznesi konumunda olan kişiler	Sıklık	Yüzde
LGBTT birey ya da grup	107	53,8
Sanatçı	38	19,1
LGBTT hakkında yorum yapanlar	25	12,5
Politikacı, din adamı vb. gibi resmi kişiler	22	11,0
Bilim insanı veya uzman	7	3,5
Diğer	5	2,5
Toplam	199	100,0

Tablo 4: Eşcinsellikle ilgili haberlerde aktif olarak yer alan özne kişiler.

Haberlerin bir bölümünde eşcinsel 'sanılan' sanatçılar ya da onların eşcinsellere özgü davranışları yer almıştır. Bütün bunlara ek olarak özellikle LGBTT bireyler hakkında yorum yapanlar arasında argoda eşcinsellikle ilgili sözcükleri birbirine hakaret olarak söyleyenler de bulunmaktadır. Üçüncü sayfa haberi olarak yer alan haberlerde bu tip haberler sıklıkla yer almıştır.

Gazetelerde yayınlanan olay anı fotoğrafları LGBTT birey ve grupların protestoları ile eğlence içerikli haberlerde konser ve sanatçılarla ilgilidir. Portre fotoğraflarının önemli bir kısmı polis adliye haberlerinde yer almıştır. Özellikle politikacı ve din adamlarının açıklamalarının yer aldığı haberlerde bu kişilerin fotoğrafları da bulunmaktadır. (Tablo 5.) Olay anı çekilen fotoğrafların oranının %28 düzeyinde olması, bazılarının fotoğrafsız olması, önemli bir kısmının arşiv ya da vesikalık fotoğraf olması önemsenmenin bir diğer göstergesi kabul edilebilir. Eşcinsellerin olayın öznesi olarak çekilen fotoğraflarının çok az olması konunun önemlilik düzeyini düşürürken, vesikalık fotoğrafların nispeten fazla olması ve sansasyonel nitelikteki suçlarla ilişkilendirilmeleri medyanın bakış açısını yansıtmaktadır.

Haberlerde kullanılan fotoğraflar	Sıklık	Yüzde
Olay anı çekilen fotoğraf	56	28,1
Arşiv fotoğrafı	48	24,1
Portre/Vesikalık	65	32,7
3. şahıslar	1	,5
Fotoğrafsız	29	14,6
Toplam	199	100,0

Tablo 5: Gazetelerde eşcinsellikle ilgili haberlerde yer alan fotoğraflar.

Eşcinsellikle ilgili haberler sayfada yer alma bakımında öncelikli haber olmakla birlikte hem sayı bakımından hemde ilk sayfada yayınlanma sayısı bakımından önemsenecek düzeyde değildir. Eşcinsellerle ilgili haberlerin %50'sinin yurt dışı kaynaklı olması yurt içinden verilen haberlerin sayısının az olması yine eşcinselliğin önemsenen bir konu olarak yer almadığının diğer bir göstergesidir. Yine haber öznesi olarak toplam haberlerin yarısında aktif olarak yer almaları ve haklarında dolaylı şekilde konuşulması bu durumun ipuçlarından birisidir. Eşcinseller toplumda karşılaştıkları sorunlar ya da yaşanan haksızlıklara ilişkin insani durumlardan çok, başka şekillerde olaylara konu ya da özne olmaktadır.

Haberlerde ayrımcılık ifade eden durumlar

Hürriyet ve Sabah Gazetelerinde ayrımcılık ifade eden sözcüklerin bulunduğu haberlerin oranı %49,2'dir. Ayrımcılık ifade eden sözcüklerin bulunduğu haberlerden bir kaçısı şu şekildedir: “Gay'dan dinadamı olmaz”, 1 Kasım 2008 Hürriyet; “Muhafazakâr kente travesti başkan”, 10 Kasım 2008 Hürriyet; “Eşcinsellik tedavi edilebilir bir hastalık mı?”, 12 Aralık 2008 Hürriyet; “Sen gay misin?”, 29 Ekim 2008 Hürriyet; “Gaylerden sonra tesettürlüleri gezdirecek”, 9 Temmuz Sabah; “Transseksüel hislere gen neden oluyor”, 28 Ekim 2008 Sabah; “En kötü sürücüler kadınlar ve gayler”, 5 Ocak 2008 Sabah; “Eşcinsellere randevu yok” 24 Ekim 2008, Sabah; “İngiliz papaz: Eşcinselleri damgalayalım”, 8 Kasım 2008 Sabah; “Bilkentli travesti market soyguncusu”, 1 Mayıs 2008 Sabah. Bununla birlikte eşcinsellerin toplumda “hoş” görülmesini sağlayabilecek haberlerde gazetelerde yer almıştır. Örneğin, “Eşcinsel karşıtı görüşü tacından etti”, 22 Haziran 2009 Sabah; “Eşcinseller hakları için sokakta”, 13 Ekim 2009 Sabah; “Peygamber eşcinselle ölüm cezası vermedi”, 1 Temmuz 2008 Sabah.

Haberlerde bir kısmında doğrudan eşcinselleri zararlı, ahlaksız, sorunlu, gösteren ifadeler yer almakla birlikte olumsuz sunum şeklinin yer aldığı haber oranı %36,2'dir. Bu haberlere örnekler şu başlıklarda yer almıştır: “İnsanlığı eşcinsellikten kurtarmak gerekiyor”, 24 Aralık 2008 Sabah; “Kanunu lezbiyen öpücükle yıktı”, 22 Kasım 2008 Sabah; “Türk ailenin çocukları eşcinsel çifte verildi”, 29 Aralık 2008 Sabah; “Bana eşcinsel dediler davası”, 25 Aralık 2009 Sabah; “Travesti benzetmesine 768 YTL ceza”, 16 Şubat Hürriyet; “Lezbiyenlere sperm satan adam hapiste”, 10 Nisan 2008 Hürriyet. Bununla birlikte eşcinseller haberlerin %10,6'sında kurban, %9,5'inde zanlı konumundadır. Zanlı konumunda oldukları tüm haberlerde tehlikeli olduklarına dair sıfatlar kullanılmıştır.

Eşcinsellerle ilgili haberlerin bazıları duygulara, seks, cinayet, magazinelle eğlence ve komiklik unsurlarıyla birlikte verilmiştir. Örneğin, “Lezbiyen başrahibe ile genç manastırdan kaçtı”, 9 Mart 2008 Hürriyet; “Gay valinin şoförü konuştu: Karısıyla üçlü yapıyorduk”, 18 Mart 2008 Hürriyet; “Türk erkeklerinin yüzde 60'ı gizli gay”, 24 Nisan 2008 Hürriyet; “Paris Belediye Başkanı İstanbul'da gay barda eğlendi”, 10 Nisan 2009 Hürriyet; “Türkiye'yi lezbiyen ve gayler tanıtıyor”, 30 Ocak 2009 Hürriyet; “Kız Şaban ve arkadaşına evde vahşi infaz” 29 Aralık 2008 Hürriyet; “Erkek Zeynep için müebbet hapis istendi”, 5 Aralık 2008 Sabah; “Yamyam gay, sevgilisini yedi”, 8 Ekim 2008 Sabah; “Eşcinsel beyni kadın beyni gibi” 16 Haziran 2008 Sabah; “Gay DJ seks yaparken nefes alamayıp öldü”, 5 Haziran 2008 Sabah;

LGBT hakları için açıklamalar ve gösteriler yapan eşcinseller ile ilgili haberler genellikle durumu aktarmayla ilgili bilgilendirici haberlerdir. Örneğin, “Eşcinseller Vatikan'da oturma eylemi yaptı”, 8 Aralık 2008 Hürriyet; “Lambda'ya AB desteği”, 30 Haziran 2008 Hürriyet; “Atina'dan İranlı eşcinselle sığınma hakkı”, 2 Nisan 2008 Hürriyet; “Eşcinseller kendilerine karşı”, 8 Temmuz 2009 Hürriyet; “Hintli eşcinseller ilk defa sokakta”, 1 Temmuz 2008 Sabah.

Bununla birlikte eşcinsellik ile ilgili olumsuz durumları da gazeteler haber yapmışlardır. Bu konuyla ilgili haber başlıkları ise şöyle: “Gay yürüyüşüne milliyetçi protesto”, 7 Temmuz 2008 Sabah; “Yüksek Mahkemeden gay evlilik yasağına onay”, 28 Mayıs 2009 Hürriyet; “Eşcinsel hakeme düdük imkansız”, 15 Mayıs 2009 Hürriyet; “Eşcinseller bu ülkeden gitsin kalanın başı kesilir”, 24 Mayıs 2008 Sabah;

“Biseksüel sözü tahrik sayıldı”, 21 Mayıs 2008 Sabah.

Gazetelerde eşcinsellik ya da eşcinseller topluma ters düşen bir halde sunulmuş ve haber başlıkları zaman zaman zıtlıklar ifade ederek duruma yakışmayan haller şeklinde yazılmıştır. Ancak gazetelerde liberal yayıncılık anlayışına uyan başlıklar da bulunmaktadır. Bu başlıklarda eşcinsellik dışlanan bir durum olarak ifade edilmemiştir. Genel anlamda ötekileştirme ve ayrımcılığın somut örnekleri başlıklar ile verilmektedir. Hürriyet ve Sabah gazetelerinin eşcinseller ve eşcinsellik ile ilgili haberleri sunumunda bir paralellik vardır.

Sonuç Ve Tartışma

Her ne kadar eşcinsellik Türkiye’de yasadışı olmasada çoğunluğu Müslüman olan Türk toplumundaki gömülü muhafazakâr değerler nedeniyle, eşcinsellik kamusal söylem içinde bir tabu olmaya devam etmektedir. Kentleşmenin arttığı, modern şehirlerde kültürel normların biraz daha kırıldığı noktalarda eşcinsellere olan tutum nispeten olumlu bile olsa toplum onlara önyargılı yaklaşmaktadır. Ekim 2009 AB Komisyonu Genişleme Raporunda; "Türkiye’de birçok insanın cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa uğrayarak işlerinden kovuldukları bu yüzden bu işyerlerine dava açıldığına dikkat çekilmiş, Türk Ceza Kanunu’nun hükümleri ‘teşhircilik’ ve ‘genel ahlaka karşı işlenen suçlar’ kapsamında bazen Lezbiyen, Gey Biseksüel, Travesti, Transseksüellere (LGBT) karşı ayrımcılık için kullanılmıştır” ifadesi yer almaktadır. Türkiye’de eşcinsel ve transseksüel bireylere karşı önyargı, ayrımcılık ve şiddetin giderek arttığı LGBT haklarını savunan gruplar tarafından sıklıkla ifade edilmektedir. Eşcinselliğin ölümle cezalandırıldığı çoğu Müslüman ülkenin tersine Türkiye’nin eşcinsel olan en ünlü şarkıcıları, yazarları, şairleri, televizyoncuları ve modacıları halktan büyük bir ilgi görmektedir. Türkiye’de denetimli fuhuş ve cinsiyet değiştirme operasyonları yasal olmakla birlikte transseksüel şarkıcı ve eşcinseller ülkenin bilindik ünlüleri arasında yer alabilmektedir. Çalışmanın alan yazınından da anlaşılacağı üzere Türkiye’de farklı yaşam tarzları olmasına rağmen toplumun bir kısmı bu farklı yaşam tarzları kabullenme konusunda ılımlı değildir. Bununla birlikte Türkiye’de isteyenler mahkeme kararıyla cinsiyetlerini değiştirebilmektedirler. Örneğin 1981 yılında Londra’da geçirdiği cinsiyet değiştirme ameliyatıyla kadın olan ünlü ses sanatçısı Bülent Ersoy’un ‘pembe nüfus kâğıdı’

alması dönemin başbakanı Turgut Özal'ın öncülüğünde çıkartılan bir kanun sayesinde olmuştur. Eşcinselleri ve eşcinselliği cinsel bir kimlik olarak kabul etmeyen, hor gören, dışlayan toplum diğer taraftan onları eğlencenin bir parçası olarak rahatlıkla kabul etmekte ve dolayısıyla hoş görebilmektedir. Bu duruma toplumsal kabulleri yansıtarak dahil olan medyanın katkısı da unutulmamalıdır. Toplumun ve dolayısıyla medyanın bu hali ikiyüzlüdür.

Gazeteler eşcinseller ilgili haberleri sansasyonel bir şekilde sunmaktadırlar. Sıradan durumlarda bile eşcinseller sadece cinsel yönelimleri yüzünden haber olmaktadır. Toplumda karşılaştıkları sorunlar ve ayrımcılıklarla ilgili haberler yerine eğlencelik konular içinde yer almaktadırlar. Medya özellikle eşcinsellere farklı cinsel yönelimlerinden dolayı 'hayret' ve 'şaşkınlıkla' yaklaşmaktadır.

2008 yılında 26 yaşındaki Ahmet Yıldız isminde eşcinsel bir öğrenci, oturduğu kafeteryada vurularak öldürülmüştür. İngiliz Independent Gazetesi, Ahmet Yıldız'ı ülkenin yükselen liberal kanadıyla köktenci muhafazakârlar arasında derinleşen ihtilafın bir kurbanı olarak yazmıştır. Ahmet Yıldız cinayeti bazı haberlerde Türkiye'nin ilk eşcinsel namus cinayeti olarak yer almıştır. Radikal gazetesinde çıkan haberde son üç yıl içinde Türkiye'de 45 eşcinsel ve transseksüel "nefret cinayetleri" sonucu hayatını kaybettiği haber olarak yer almıştır (Radikal, 17.03.2010). Nefret suçu en kısa anlamıyla; suç olarak kabul edilen bir durumun ya da olayın (cinayet, yaralama vb.) ırk, renk, etnik köken, uyruk, din, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, fiziksel ve zihinsel engel gibi farklılıklardan dolayı işlenmesidir. Bu kapsamda çıkarılan yasalar sanığın suçu öznel duyguları ve düşünceleri altında işlediği için suçu artırıcı unsurlar olarak kabul edilmesini ve ayrıca cezalandırılmasını öngörmektedir.

Gazetelerde eşcinsel cinayetleri sıradan adam öldürme olayı gibi yer almakta ya da ahlak dışı davranışlara yol açan insanların hak ettikleri bir ölüm olarak ifade edilmektedir. Taranan haberler arasında eşcinsel namus cinayeti tanımlamasına uygun sadece iki haber bulunmaktadır. İlki, 23 Temmuz 2008 tarihli Hürriyet gazetesinde Independent gazetesinin yayınladığı bir habere atıfta bulunarak "Independent: Türkiye ilk gay namus cinayeti" başlığı ile yer alan haber, diğeri ise 1 Şubat 2009 Hürriyet gazetesinde "Dünya eşcinselleri bu olayın peşinde" başlığıyla

yayınlanan haberdır. İlk eşcinsel namus cinayeti kabul edilen Ahmet Yıldız ile ilgili durumu anlatan herhangi bir haber Hürriyet ve Sabah Gazetelerinde görülmemiştir.

Eşcinselleri konu edinen haberlerde çoğunlukla cinsel kimliğe vurgu yapan metinler söz konusudur. Evlenme olayları bireysel özgürlüklere konu edilmek yerine hayret uyandıran, toplumun ahlak kurallarının hiçe sayıldığı yeni bir etkinlik olarak verilmektedir. “Kız Şaban”, “Erkek Zeynep” başlıklarıyla toplumun etiketlemelerine çanak tutulmakta, haber metinleriyle damgalamalar yeniden üretilerek topluma geri verilmektedir. Özellikle dış basın kaynaklı yabancı din adamlarının eşcinselliği seçmesi, evlenmeleri, ya da eşcinsel olup aynı zamanda din adamlığı görevini yerine getiriyor olmalarıyla ilgili haberler dikkat çekicidir. Böylelikle medya hem muhafazakâr bireyler hem de özgürlükler kapsamında durumu ele alanlar bakımından sorgulanacak temsiliyetler sunmaktadır. Haberler bir yandan din kurallarına karşı gelen din adamları tarifi yaparak yasak aşk yaşayan günahkârlar yaratmakta bir yandan da yıllardır bir araya gelemeyen âşıkların buluşması şeklinde dramatik metinler sunmaktadır. Sağlık haberlerinde eşcinsellerin genellikle AIDS hastalığı ile ilişkilendirilmeleri, eşcinseller hakkında var olan olumsuz önyargıları arttırıcı bir unsurdur. Medya eşcinsellere zaman zaman bireysel hak ve özgürlükler kapsamında bile ‘normal’ yaklaşmamaktadır. Bunun bir sonucu olarak medyada okuyucuyu yakalamaya yönelik saldırgan, magazin, kışkırtıcı bir üslup ön plana çıkabilmekte, kişilerin özel yaşamının ihlal edilmesi ve incitici yayın yapılması söz konusu olabilmektedir.

Medyanın dili kışkırtıcı ve ayrımcı olmamalıdır. Her türlü eleştiriye rağmen eşcinselliğin bir hastalık olduğunu iddia edenlerin ya da bunun tam tersini savunanların çabaları karşısında medyanın sorumluluğu tamamiyle hakkaniyet aramak olmalıdır. Çünkü eşcinselliği sorunlu bir durum olarak görmek medyayı taraf haline getirmektedir.

KAYNAKÇA

AKER, Servet; DÜNDAR Cihad; PEKŞEN Yıldız, (2007). “Sokaktakiler, Yazılı Basın ve Damgalama”, Aile ve Toplum Dergisi, Ocak-Şubat-Mart, Yıl 9, Cilt 3, Sayı 11.

- AKSOY, Zeynep (2003). Türk yazılı basınında lezbiyenliğin sunumu (Presentation of lesbians in written media). Ankara, Turkey: Symposium on Problems of Lesbians and Gey Men, Mayıs.
- ALVER Füsün (2008). "Kapitalist Üretim Sürecinde Irkçılık, Futbol ve Medya", İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, sayı 26, Kış-Bahar.
- ANDERSON Peter B. Akram FAKHFAKH, Mary Alice KONDYLIS (1999). "Attitudes Toward The Media's Portrayals of Gays and Lesbians", *Electronic Journal of Human Sexuality*, Volume 2, July 1.
<http://www.ejhs.org/volume2/anderson/body.htm>. Erişim tarihi: 15.12.2010.
- BALLARD, S ve Morris, M. (1998). "Sources of Sexuality Information for university students." *Journal of Sex Education and Therapy*, 24(4), 278-287.
- BEK Mine Gencil ve BİNARK, Mutlu. (2000), *Medyada Kadın*, Ankara Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara.
- BORATAV, Hale Bolak (2006). "Making Sense of Heterosexuality: An Exploratory Study of Young Heterosexual Identities in Turkey", *Sex Roles, C 54, Nos. 3/4, February*.
- CALZO, Jerel P. (2009) "Media exposure and viewers' attitudes toward homosexuality: evidence for mainstreaming or resonance?", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, June.
- ÇELENK, Sevilay (2010). *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (Editörler). *Ayrımcılık ve Medya*, 211-229 Ankara: Fersa Matbaacılık.
- DAĞTAŞ, Erdal (2005). *Magazin Eklerinde Tüketim Kültürünün İzdüşümleri*, İletişim, Sayı 21.
- DOĞAN, Sultan (2007). *İntihar Girişimi, Eşcinselliğin Açılması ve İlgili Sosyokültürel Etmenler - Bir İntihar Girişimi Olgusu*, *Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar (RCHP)*; 1(3):49-53,
http://www.psikiyatridizini.org/viewarticle.php?article_id=6834.

- ERCAN, Hülya. (2005). “Türkiye’deki Gazetelerde Cinsellik”, Türk AIDS-HIV Dergisi, 8 (2) sayfa 61-69.
- ERLER, Sabahat (2010). “Nefret Suçlarında Medyanın Etkisi”, Cinayetlerin <http://risusgrup.com/archives/169>. Erişim tarihi: 12.12.2010.
- ERTAN, Cihan (2008). “Hegemonic Masculinity And Homosexuality: Some Reflections On Turkey”, Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Temmuz, Sayı: 1/4.
- ERTETİK, İlay (2010). “Coming Out As A Political Act In LGBT Movement in Turkey (Türkiye’de Eşcinsel Hareketinde Politik Bir Eylem Olarak Açılmak)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, ODTÜ.
- FISKE, John (1996). İletişim Çalışmalarına Giriş. (Çev: Süleyman İrvan), Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- GELBAL, Selahattin ve Veli DUYAN (2006). “Attitudes of University Students toward Lesbians and Gay Men in Turkey”, Sex Roles, 55. Sayı, 573-579.
- GELGEÇ, Ayça ve ÖKTEM, Pınar (2008). “Media Discourses On Homosexuality And Managing Heterosexism In Turkey”, Art, Culture and Public Sphere: Expressive and Instrumental Values in Economic and Sociological Perspectives, 4-8 Kasım 2008, Venedik, İtalya.
- GÖREGENLİ, Melek (2004). “Gruplarası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi” *Lezbiyen ve Geylerin Sorunları Kaos GL Sempozyumu*, 23-24 Mayıs 2003, Kaos GL Kitapları, Ankara, 2004.
- HEREK, Gregory M. (2002). “Gender Gaps In Public Opinion About Lesbians And Gay Men”. Public Opinion Quarterly, 66, 40-66.
- HOŞCAN, Özlem (2006). The Media Portrayal of Homosexuality in the Turkish Press Between 1998 and 2006, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ODTÜ.

- IŞIK, Tarık (2008), Eşcinseller ‘yasa’ yok diye sessiz kalıyor”, <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=245065>, Erişim Tarihi: 21.01.2008.
- INDEPENDENT, “Was Ahmet Yildiz the victim of Turkey's first gay honour killing?”, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/was-ahmet-yildiz-the-victim-of-turkeys-first-gay-honour-killing-871822.html>
- KARADUMAN, Sibel (2010). “Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü”, Journal of Yaşar University, Yıl 5, sayı 17.
- KIREL, Çiğdem KOCABAŞ, Fatma ve ÖZDEMİR, Aytül Ayşe (2010). İşletmelerde Algılanan Cinsiyet temelli ayrımcılık? Eskişehir’de Özel Sektörde bir alan araştırması Çimento İşveren Mayıs.
- MİTRANİ, A.T. (2008). “Eşcinsellere Yönelik Olumsuz Tutumlar: Meslek Grupları ve İlişkili Özellikler, Adli Bilimler Dergisi 7(4): 23-30.
- MORA, Necla (2008). “Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 5: 1. <http://www.insanbilimleri.com>
- OKSAL, Aynur (2008). “Turkish Family Members’ Attitudes toward Lesbians and Gay Men”, Sex Roles, 58. Sayı, 514-525.
- OKTAR, Lütfiye (2005). “Dil Kullanımı ve Toplumsal Kimlikler”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Cilt 7 Sayı:2.
- ORHON, Erol Nezh ve S. ÖZMEN (2006). “Male and Female Representations in Television Dramas: Hoy Gay and Lesbian Viewers Perceive and Interpret Male and Female Characters?”, International Symposium Communication in The Millennium 4, June 14-16, 2006.
- ÖZER, Şemsa (2006). “Erkek Egemen Toplum ve Kadın İstihdamı”, <http://www.toprakisveren.org.tr/2006-69-semsaozar.pdf>, Erişim Tarihi: 19.10.2010.
- ROWE, Austin Thomas (2010). "Media's Portrayal of Homosexuality as a Reflection of Cultural Acceptance" (2010). Undergraduate Research, Awards. Paper 8. http://digitalarchive.gsu.edu/univ_lib_ura/8.

- RADİKAL, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&Date=&ArticleID=986203&CategoryID=77>, 17.03.2010.
- SAKALLI, Nuray (2002a). "The relationship between sexism and attitudes toward homosexuality in a sample of Turkish college students". *Journal of Homosexuality*, 42,(3) 53–64.
- SAKALLI, Nuray (2002b). "Pictures of male homosexuals in the heads of Turkish college students: the effects of sex difference and social contact on stereotyping." *Journal of Homosexuality*, 43(2), 111–126.
- SAKALLI, Nuray (2002c). "Application of the attribution-value model of prejudice to homosexuality." *The Journal of Social Psychology*, 142, 264–271.
- SARAÇ, Leyla (2008). "Sporda Homofobi Ölçeği: Türkçe'ye Çevrilmesi ve Adaptasyonu", *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (4), 238–249.
- SHERİDAN, R. Aslıhan (2007). "Temel Fıkralarında Ötekileştirmenin Boyutu", *Milli Folklor*, Yıl 19, Sayı 75.
- SOYŞEKERCİ, Serhat ve YILMAZ Hüseyin (2007). "Cinsiyet Ayrımcılığı Olarak Üstün Erillik (Hypermasculinity) Olgusunun Türkiye'de Aile işletmeleri Bağlamında Araştırılması", *Üniversite ve Toplum*, Mart, Cilt 7 sayı 1.
- TEKELİ, İlhan (1998), "Tarih Yazıcılığı ve Öteki Kavramı Üzerine Düşünceler", *Tarih Eğitimi ve Tarihte "Öteki" Sorunu-2. Uluslararası Tarih Kongresi Tebliğler*, Tarih Vakfı Yayınları.
- TÜFEKÇİOĞLU, Hayati (1997). *İletişim Sosyolojine Başlangıç*, İstanbul: Der Yayınevi.
- TILIÇ, L. Doğan (1998). *Utanyorum Ama Gazeteciyim Türkiye ve Yunanistan'da Gazetecilik*, Birinci baskı, İletişim Yayınları.
- VURAL, Sacide (1994). *Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri*, Ankara: Özışık Matbaacılık.